

CASTRATION - OVARIECTOMY UYGULANAN KEDİ ve KÖPEKLERDE GÖRÜLEN ECZEMA ve BUNLARIN SAĞITIMLARI ÜZERİNDE İNCELEMELER

F. Akın*

E. Samsar**

Contribution à l'étude le traitement d'eczéma que nous avons observé chez les chiens et les chats castrés et ovariectomisés.

Résumé: Nous avons observé des eczémás chez les chiens et les chats castrés et subis une opération d'ovariectomie, amenés a norte clinique, Nous avons constaté que les dits eczémás étaient localisés a la région coccygienne, sacrée et lombaire, ainsi que sur la face extérieure des régions fémorales.

En ce qui concerne le traitement, nous avons obtenu de bons résultats a la suite d'administration per os extérieurement, et intramusculaire, des préparations de Dexamethasone et de Triamcinolone dosés suivant une durée de 15 jours.

Özet: Polikliniöimize getirilen castration ve ovariectomy operasyonu geçirmiş köpek ve kedilerde oluşan eczema'ların kuyruk kaidesi, sakrum ve bel bölgesinde, regio femoralis'lerin dış yüzlerinde yerleştiklerini saptadık.

Dexamethasone ve Triamcinolone'un preparatlarını 15 günlük bir süreye göre per os ve haricen kullandığımızda sağıtımda başarılı olduk.

Giriş

Bugüne kadar eczema ve dermatitis'lerden yakınmalarla pek çok hayvan polikliniöimize getirilmiştir. Hastaların anamnezlerinden; 6-18 ay arasında deöişik sürelerde bunların castration veya ovariectomy operasyonları geçirdikleri öğrenildi. Bu operasyonları geçiren hayvanlarda oluşan eczema'ların belli bölgelerde yerleşmesi dikkatimizi çekti. Bu nedenle böyle olguların üzerinde durmayı yararlı bulduk.

* A.Ü. Veteriner Fakültesi Şirurji Kürsüsü Doçenti. Ankara/Türkiye

** A.Ü. Veteriner Fakültesi Şirurji Kürsüsü Doçenti. Ankara/Türkiye

Eczema, dış ve iç nedenlere bağlı oluşan epidermis hücrelerinin bir yangısıdır. Genellikle allergen maddeler, kalıtsal bir predisposisyon, devamlı ıslaklık, terleme ve parazitlerin sebep olduğu kaşınmalar, dişilerde hormonal bozukluklar eczema'nın nedeni olmaktadır (2, 3, 8).

Belli hücrelerde yapılip organizmanın diğer bölümlerinde fizyolojik etki gösteren ve yaşam süreçlerini destekleyen belirli organik maddelere *Bayliss* ve *Starling* gibi araştırmacılar hormon adını verdiler. Burada organizmada küçük oranlarda biokatalizator tarzında fizyolojik süreçleri düzenleyen yüksek etkili substanslar söz konusudur. Etki biçimlerinde, vitamin ve fermentlere bir benzerlik gösterirler. Steroid hormonlar, ana iskeleti steran olan az veya çok yağda eriyen substanslardır. Organizmada gonatlarda, surrenal korteksinde ve plasentada sentezlenirler. Proteo hormonlar, protein karakterinde ve suda eriyen substanslardır. Seksüel hormonların ekstra genital organlara çeşitli etkileri metabolizma süreçlerine tesirleri ile açıklanır. Diğer bir periferik etkileme yoluda vegetatif sinir sistemi üzerinden dir.; fakat bu individüel olarak değişiktir. Östrogenlerin daha çok parasymathikotrop; gestagenlerin ise özellikle sympathikotrop olarak etkiledikleri belirtilmektedir. Endokrin kökenli olmayan bazı hastalıkların da, siklik bir değişim göstermeleri büyük bir olasılıkla ovaryal hormonların vegetatif sinir sistemini etkilemelerinden ileri gelmektedir. Seksüel hormonların etkisi ile deri ve mukozalarda proliferasyon süreçleri uyarılır, epidermis tabakası kalınlaşır. Androjenler talk bezlerinin fonksiyonunu artırır, östrogenler ise frenler. Östrogenler periferik konjesyonu artırır. Bu etki vegetatif sinir sisteminin etkilenmesi sonucu acetylcholin'in serbest kalması ile açıklanmaktadır (11). Östrogenler maymunların seks derilerinde şişkinliklere neden olmaktadır (7).

Castration sonucu hormonal dengede ani ve ağır değişiklikler oluşur. Buna büyük bir olasılıkla metabolik bazı değişimlerde eklenebilir. Gonadların eksikliğine ve hipofizin ön lohunun aşırı fonksiyonuna bağlı bu değişiklikler, genellikle monopoz döneminden daha ağırdır (11).

Eczema'da primer lezyon erythema'dır. Bunu inter ve intra selüler ödem takibeder. Ödem sıvısının toplanmasıyla küçük veziküller oluşur ki bu eczema'nın ilk devreleri için karakteristiktir. Veziküllerin yırtılması ve epidermal hücrelerin dökülmesiyle veziküllerdeki sıvı akar, bunuda kabuklaşma izler. Lezyonlar sınırlı veya diffus olur. Bazı olgularda da simetri görülür, kaşıntı da şiddetlidir (4).

Sağıtımda nedenler ortadan kaldırılmaya çalışılır. Çevre ve gıda değiştirilir, laksatif diet uygulanır, kaşıntıyı önlemek için sedatif ve antihistaminikler verilir, non spesifik protein sağıtımı uygulanır (2, 4). Bugünkü çalışmalar küçük hayvanlarda non spesifik dermatitis'lerin steroid uygulamaları ile başarılı şekilde sağıtılacağını göstermiştir (3, 10). Gl. suprarenalis cortexin salgıladığı steroidler biolojik faaliyetlerine göre üç grupta toplanır. Bunlardan glucocorticoid'ler anti-inflamatoir etkiye sahiptirler (1). Kliniklerde kullanılan sentetik corticoid preparatlar ve bunların anti-inflamatoir güçleri şöyledir: Hydrocortisone 100, cortisone 70, corticosterone 30, desoxycorticosterone 1, aldosterone 25, prednisone 350, prednisolone 400, 6-methyl prednisolone 500, triamcinolone 500, haldranalone 1000, 9-a-fluorohydrocortisone 1500, betamethasone 2500, dexamethasone 3000 olarak belirlenirler (5). Bütün bu sentetik corticosteroid preparatlar ağız yoluyla alındıklarında kolay emilir ve metabolize edilirler (1). Dermatitis'lerde hayvanların ağırlıklarına göre 10-15 mg. arasında değişen prednisolone'nin etkili olduğu saptanmıştır (9, 10). Otuz köpek üzerinde yapılan denemelerde 100 ml. serum fizyolojik içinde verilen prednisolone'den iyi sonuçlar alındığı bildirilmektedir. Sağıtım sırasında su metabolizmasında önemli aksaklıklar görülmüş; fakat bir hafta içersinde bu bozukluklar kaybolmuştur. Köpeklerin inatçı eczema'larında corticosteroid'lerin büyük bir sağıtım etkinlikleri oldukları bildirilmektedir (6). Köpek ve kedilerin eczema'larında cortisone'larla yapılan sağıtımlarda iyi sonuçların alındığı fakat bu iyileşmenin geçici olduğu, kısa bir süre sonra hastalığın tekrar nüks edebileceği bildirilmektedir (1, 3).

Materyal ve Metod

Çalışmamızın materyalini 29. Nisan 1970 - 14 Nisan 1976 tarihleri arasında Şirurji Kürsüsü Küçük Hayvan Polikliniği'ne getirilen 7 adet kedi ile 19 adet çeşitli ırklardaki köpek, toplam 26 adet küçük hayvan oluşturmaktadır. Bu hayvanların her biri 6-18 ay önce castration ve ovariectomy operasyonu geçirmişlerdir.

Sağıtımda ilaç olarak anti-inflamatoir, anti-allerjik etkiye sahip aynı zamanda birer sentetik glicocorticosteroid olan dexamethasone (Tabl. Dekort 0,50-0,75 mg. "Deva"; Pom. Fortecortin "Merc"); ile Triamcinalone (Tabl. Kenacort 1-4 mg.; Pom. Kenacort A "Squibb") in preparatlarını kullandık.

Kediler için dexamethasone ve triamcinalone'nin dozu 0,50 mg.; köpekler için 5 kg./0,50 mg. kabul edilerek dozlar ayarlandı.

İlacı hücum dozu ile başlandı. Şöyleki: İlk üç gün sabah, öğle, akşam; ikinci üç gün sabah, akşam; üçüncü üç gün sabahları; dördüncü üç gün, gün aşırı sabahları verildi. Böylece hücum dozu ile başlayan sağtım gittikçe azaltılarak kesildi. İlacın miktarı takribi olarak ayarlandı. Bunlardan kediler için Tabl. Dekort 0,50 mg. ikiye bölünerek her defasında 1/2 tabl.; Tabl. Kenacort 1 mg. dörde bölünerek 1/4 tabl. olarak kullanıldı. Köpekler için ağırlıklarına göre Tabl. Dekort 0,75 mg. veya Tabl. Kenacort 1-4 mg. dörde bölünerek her defasında 1/4 tabl. verildi. Pomatlar günde bir kez sabahları ince bir tabaka halinde hastalıklı bölgeye sürüldü.

Olgularımız

Olgularımız çizelgelerde toplu olarak gösterilmiştir (Çizelge I, II).

Sonuç ve Tartışma

Polikliniğimize eczema'dan yakınmalarla küçük hayvanlar sık sık getirilmektedir. Bu gibi hayvanlarda eczema'nın lokalizasyonu vücutta değişik yerlerde olmaktadır. Castratione ovariectomy operasyonu geçirmiş kedi ve köpeklerde yerleşme yerleri bir özellik göstermektedir. Bu gibi hayvanlarda eczema genellikle kuyruk kaidesi, sacrum ve bel bölgesinde, reg. femoralis'in dış yüzlerinde (Resim 1-2) oluşmaktadır. Bu bölgeler ana yerleşme sahaları olarak dikkatimizi çekti. Bu bölgeler dışında bazı olgularda sırt, karın altı, boyun gibi diğer regiolarıda da lezyonlar saptandı. Kısırlaştırılan bu gibi hayvanlarda eczema'ların neden kuyruk kaidesi, sacrum, bel ve reg. femoralis'lerin dış yüzlerinde yerleştiklerini bir şirurjiyen olarak izah edememekteyiz.

Hormonal denge bozukluklarının dişilerde eczema'nın nedeni olduğu (2, 3, 8) bildirilmektedir; fakat ne gibi bir etki ve fizyopatolojik değişikliklerle, eczema'nın olduğu ve hangi nedenlerle saptadığımız bu bölgelere yerleştikleri açıklanamamaktadır. Seksüel hormonların etkisi ile deri ve mukozalarda proliferasyon süreçlerinin uyarıldığı, epidermis katının kalınlaştığı, östrojenlerin periferik konjesyonları arttırdığı ve bu etki vegetatif sinir sisteminin etkilenmesi sonucu acetylcholin'in serbest kalmasıyla açıklandığını (11), beşeri literatürden öğrenebiliyoruz. Bizler bir şirurjiyen olarak bunun köpek ve kedilerdeki oluşumunu ve genellikle yukarıda saptadığımız bölgelerde yerleşmelerini açıklayamamaktayız. Ancak çeşitli bilim dallarına mensup uzmanlardan oluşan bir ekip çalışması ile bunun aydınlanacağı kanısındayız.

ÇİZELGE 1 KEDİLERDEKİ OLGULARIMIZ

Olgu	Bulgularımız	Sağıtım	Sonuç
1) 29.4.1970/312 siyah, erkek kedi.	Sacrum ve bel bölgesi üzerinde eczema ve şiddetli kaşıntı.	Tabl. Kenacort 1 mg.; Pom. Kenacort A.	3. gün gerilemeye başladı, 6. gün iyileşti.
2) 7.7.1970/513 beyaz, dişi kedi.	Sacrum ve kuyruk üzerinde eczema ve kaşıntı.	Tabl. Dekort 0,05 mg.; Pom. Fortecortin	2. günde gerilemeye başladı, 7. günde iyileşti.
3) 20.1.1971/38 beyaz, dişi kedi.	Sırt, bel ve kuyruk üzerinde eczema	Tabl. Dekort.; 50 mg.; Pom. Fortecortin.	4. günde gerilemeye başladı, 10. gün iyileşti.
4) 7.4.1971/145 kurşuni, erkek kedi.	Sacrum üzerinde eczema.	Tabl. Dekort 0,50 mg.; Pom. Fortecortin.	2. günde gerilemeye başladı, 5. günde iyileşti.
5) 8.6.1971/417 sarı, erkek kedi.	Sacrum, kuyruk ve reg. massater'lerin üzerinde eczema ve kaşıntı.	Tabl. Dekort 0,50 mg.; Pom. Fortecortin.	2. günde gerilemeye başladı, 6. günde iyileşti.
6) 10.1.1972/15 sarı, dişi kedi.	Sacrum ve reg. femoralis'ler üzerinde eczema ve kaşıntı	Tabl. Dekort 0,50 mg.; Pom. Fortecortin.	7. günde tamamen iyileşti.
7) 15.6.1975/430 sarı, erkek kedi.	Reg. femoralis'lerin dış yüzlerinde eczema.	Tabl. Dekort 0,50. mg.; Pom. Fortecortin.	6. günde iyileşti.

ÇİZELGE II KÖPEKLERDEKİ OLGULARIMIZ

Olgu	Bulgularımız	Sağıtım	Sonuç
1) 31 .3 .1971 /129 sarı, dişi yerli köp	Bel, sacrum kuyruk ve reg. femoralis'ler üzerinde eczema ve kaşıntı.	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A.	3 . günde gerilemeye başladı, 8 . günde iyileşti.
2) 13 .4 .1971 /155 gri, yerli dişi köo.	Reg. femoralis'lerin dış yüzlerinde, sacrum ve bel bölgesinde eczema.	Tabl. Dekort 0,75 mg.; Pom. Fortecortin.	3 . günde gerilemeye başladı, 9 . günde iyileşti.
3) 8 .6 .1971 /333 kahverengi erkek yerli köpek.	Sacrum, reg. femoralis ve vücudun sağ yarımında eczema ve kaşıntı.	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A.	4 . günde gerilemeye başladı, 10 . günde tamamen iyileşti.
4) 13 .7 .1971 /429 sarı, pekinese dişi köpek.	Sacrum ve kuyruk üzerinde eczema ve kaşıntı	Tabl. Dekort 0,50 mg.; Pom. Fortecortin.	5 . günde iyileştiği görüldü.
5) 28 .7 .1971 /564 gri, terrier erk. köpek.	Reg. femoralis'lerin dış yüzlerinde, bel ve sacrum üzerinde eczema ve şiddetli kaşıntı.	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A.	4 . günde gerilemeye başladı, 9 . günde tamamen iyileşti.
6) 11 .8 .1971 /491 sarı, yerli erk. köp	Boyundan kuyruğa kadar yaygın eczema ve kaşıntı.	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A.	5 . günde geriledi. 12 . günde iyileşti.
7) 18 .8 .1971 /618 siyah, kanış erk.	Boynun ve reg. femoralis'in her iki yarımı, sacrum ve bel üzerinde eczema ve kaşıntı.	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A.	3 . günde geriledi, 6 . günde iyileşti.
8) 23 .6 .1972 /131 beyaz Rus mlezi erkek köpek.	Reg. femoralis'lerin dış yüzlerinde, ve sacrum üzerinde eczema ve kaşıntı	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A	8 . günde iyileşti.
9) 4 .9 .1972 /694 gri, terrier dişi köpek.	Sacrum kuyruk, reg. femoralis ve costa'lar üzerinde eczema ve kaşıntı,.	Tabl. Dekort 0,75 mg.; Pom. Fortecotrin.	3 . günde kaşıntı geçti ve gerilemeye başladı. 10 . günde iyileşti.
10) 4 .9 .1972 /700 beyaz terrier erk. köpek.	Sırt, bel ve kuyruk üzerinde eczema ve kaşıntı	Tabl. Dekont 0,75 mg.; Pom. Fortecortin.	6 . günde iyileşti.

Çizelge 2'nin Devamı

11) 14 .11 .1972/870 Kahverengi boxer erkek köpek.	Karın altı, reg. femoralis'lerin dış yüzü ve sacrum üzerinde eczema.	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A.	7 . gün iyileşti.
12) 19 .12 .1972/879 Beyaz, dişi köp.	Bel, sacrum ve kuyruk üzerinde eczema ve kaşıntı.	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A.	7 . günde iyileşti.
13) 22 .5 .1974/211 Beyaz, erkek terrier köpek.	Sacrum ve bel üzerinde eczema	Tabl. Dekort 0,50 mg.; Pom. Fortecortin.	4 . günde gerilemeye başladı, 9 . gün iyileşti.
14) 26 .6 .1974/261 siyah dişi kurt kö.	Ön göğüs ve sacrum üzerinde eczema ve ka- şıntı	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A.	5 . günde kaşıntı geçit ve gerile- meye başladı 11 . gün iyileşti
15) 10 .4 .1975/223 Beyaz, dişi terrier köpek.	Sacrum, kuyruk üzerinde eczema ve kaşıntı.	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A.	6 . günde iyileşti.
16) 1 .7 .1975/997 Kahverengi erkek seter köpek.	Sırt ve bel üzerinde eczema.	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A.	8 . günde iyileşti.
17) 10 .9 .1975/424 Siyah erkek yerli köpek.	Reg. femoralis'ler üzerinde eczema.	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A.	5 . gün iyileşti.
18) 4 .11 .1975/553 Beyaz, dişi terrier köpek.	Sacrum üzerinde eczema ve kaşıntı.	Tabl. Dekort 0,75 mg.; Pom. Fortecortin	4 . günde gerilemeye başladı, 9 . günde iyileşti.
19) 14 .4 .1976/218 sarı dişi yerli kö.	Sacrum ve bel bölgesinde eczema.	Tabl. Kenacort 4 mg.; Pom. Kenacort A	5 . günde iyileşti.

Sağıtımında, çevre ve gıda değişikliği, laksatif dietlerin uygulanması, sedatif ve antihistaminiklerin verilmesi, non spesifik protein sağıtımının uygulanması önerilmektedir (2,4). Bu klasik sağıtıma eczema'lar genellikle geç cevap vermekte ve inatçılık etmektedir. Halbuki küçük hayvanların non spesifik dermatitis'lerinde steroid uygulamalarının başarılı olduğu (3, 10) bildirilmektedir. Biz olgularımızda eczema'ların nedenini seksüel hormonların dengesizliğine bağladığımızdan ve seksüel hormonların birer steroid hormon olmalarını göz önünde tutarak sağıtımımızda dexamethasone ve triamcinalone preparatlarını uygulamayı ön gördük. Bunların preparatlarını ağız yoluyla, dıştan pomat olarak kullandık. Sağıtıma hücum dozu ile başlayıp gittikçe azalan oranlarla sürdürerek 15. günde sağıtıma son verdik.

Prednisolone uygulamalarında eczema'lı köpeklerde görüldüğü bildirilen ve bir hafta içinde kaybolan su metabolizmasındaki önemli aksaklıkları (6), biz hiç bir olgumuzda saptamadık. İyileşmelerin geçici olduğu, kısa bir süre sonra hastalığın tekrar nüks edebileceği bildirilmekteyken (1, 3), biz bir olgumuzda iki sene sonra bir nüks olayı gördük. Bunu başlangıç halindeyken bir tertip ilaç uygulamasıyla sağittik. Su metabolizmasındaki aksaklıkların ve nükslerin görülme-yişini; sağıtımda kullandığımız dozların azalan bir sistem içinde, 15 günlük uzun bir süreye dağıtılmasına bağlamaktayız. Başlangıçdaki hücum dozu ile yangıyı söndürdükten sonra azalan ve devam eden dozlarla da organizmanın bu steroidlere uyumunu sağlamış olduk. Bu uyumun devamlılığında nükslerin görülme-yişini kanıtlamaktadır. Tek olguda nüksün gözlenmesi ve bugüne kadarda başka bir nüks olgusunun görülme-yişi bu sürenin uzun olacağına bir işareti olarak kabul edilebilir.

Sonuç olarak: Bir şirurjiyen olarak biz, castration ve ovariectomy operasyonları geçirmiş hayvanlarda oluşan eczema'ların çoğunlukla kuyruk kaidesi, bel ve sacrum üzeri ile femur bölgesinin dış yüzlerinde lokalize olduklarını saptadık. Gözlemlerimiz bu eczema'ları birer steroid olan dexamethasone ve triamcinalone'nin preparatlarını ağız yoluyla ve haricen 15 gün süre ile, azalan dozlarda kullanarak olumlu sonuçlar aldık. İlerki çalışmalarımıza ve meslektaşlarımıza ışık tutma amacı ile bu çalışmayı yayınlamayı uygun bulduk.

Literatür

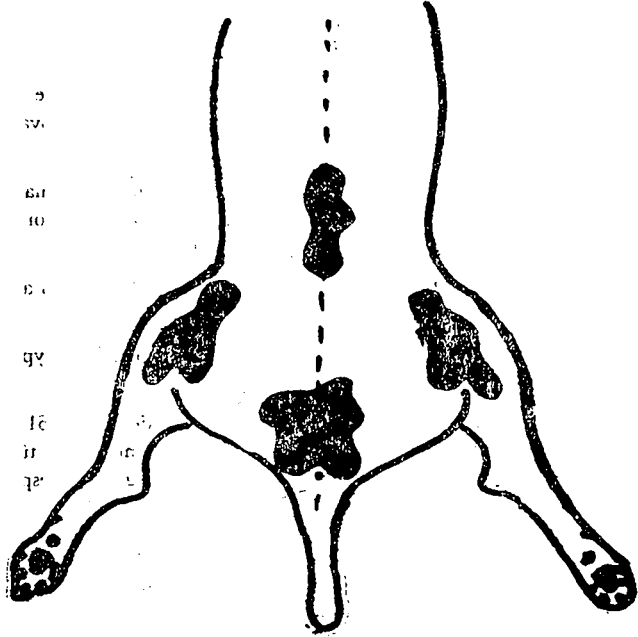
- 1- Akın, F. (1970): *Kliniğimize Gevriilen Evcil Hayvanlardaki bazı Yan-gısel bozukluklarda Çeşitli Antibiyotiklerle Beraber Corticosteroid prepa-*

- ratların etkileri Üzerinde Karşılaştırmalı Araştırmalar.* A.Ü. Vet. Ve Ziraat. Fakülteleri Basımevi, S 80.
- 2- **Altan, Y.** (1969): *Evcil Hayvanlarda iç ve Deri Hastalıkları.* A.Ü. Basımevi, S. 641.
- 3- **Antepliöglü, H.** (1969): *Karşılaştığımız Dermatit Olaylarına Toplu bir Bakış. ve Bunların Tedavisinde bazı ilaçların Tesiri Üzerinde Araştırmalar.* A.Ü. Vet. Fak. Derg., 3, 4. 281-300.
- 4- **Blood, D.C., Henderson, J.A.** (1974): *Veterinary Medicine.* Fourth edition. Bailliere Tindall. London.
- 5- **Catcott, E.J., Smithcors, J.R.** (1974): *Médecine et Chirurgie du Cheval.* Ed. Vigot Frères Paris.
- 6- **Goedbloed, G.** (1960): *Behandlung aspezifischer Dermatosen des Hundes mit Prednisolon und Ultracortenol.* Tijdschr. Diergeneesk (Ndld), 85, 3, 164-166.
- 7- **Grollman, A.** (1942): *Essentials of Endocrinology,* J.B. LIPPINCOTT company. Philadelphia-London-Montreal.
- 8- **Guilhon, g., Jolivet, G.** (1968): *Elements de Nosologie des principales Dermatoses Canines.* Recueil de Méd. Vétérinaire, CXLIV., P. 1089-1111.
- 9- **Perlman, P.L., Tolksdorf** (1955): *Scientific Exhibit.* A.M.A., Annual meeting, June 6-11.
- 10- **Pollock, S.** (1959): *Control of Nonspecific Dermatitis in the Dog.* Veterinary Medicine 54. February, 97.
- 11- **Ufer, J.** (1965): *Jinekolojide Hormon Tedavisi (Çeviri).* Kağıt ve Basım İşleri A.Ş. İstanbul.

Yazı "Dergi Yazı Kurulu'na 17.12.1976 günü gelmiştir.

Resim: 1 Bir köpekte Regio Femoralis ve Sacro-lunal bölgelerde oluşan Dermatisis (Une dermatite que nous avons observé sur le regio femorale et lumbosacrale chez une chienne).

Resim: 2 Castration ve Ovariectomy operasyonu geçiren hayvanlarda Dermatislerin lokalize oldukları yerleri gösteren şema (Montré Schématiquement les régions localisés de dermatite Chez les animaux Castré et ovariectomisé)